

гольного чи наркотичного сп'яніння та ін. Володіючи тонкощами психології та знаючи особливості своєї професії, співробітник поліції може дуже легко знайти підхід до кожного та отримати потрібну інформацію, для розкриття злочинів.

Гладкий Дмитро павлович
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування ДДУВС

Науковий керівник –
доцент кафедри тактико-спеціальної
підготовки, к.ю.н., доц. *Казначесв Д.Г.*

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Основою вогневої підготовки майбутніх поліцейських є їх підготовка до дій в екстремальних умовах із можливим застосування вогнепальної зброї на ураження.

Ситуація застосування вогнепальної зброї на ураження за своєю сутністю є екстремальною ситуацією, яка суттєво впливає на функціональні можливості та психічні стани поліцейських. Статистично вказана ситуація характеризується таким об'єктивними параметрами: у понад 80 % випадків зброю застосовують з відстані до 8 м, при поганому або непостійному освітленні, середній час бою – 3,5 с; більшість випадків застосування зброї відбувається в умовах замкнутого або обмеженого простору, тобто бій відбувається з великою вірогідністю рикошету [1, с. 157].

За даними В.Г. Андросюка, в екстремальних ситуаціях у поліцейських спостерігаються зміни стану свідомості, що супроводжуються такими виявами: зниження координації рухів (29,8%), уповільнення реакції (27%), розгубленість (24%), порушення логіки міркувань (18%), зниження критичності мислення (11%), якості сприймання та уваги (8,95%). Згідно з даними департаменту поліції Нью-Йорка, при застосуванні вогнепальної зброї в ситуації затримання злочинця лише 19% пострілів з відстані до 5м досягають своєї цілі; у поліцейських спостерігається порушення сприйняття часу (80%) та звуку (66%), тунельне бачення (50%). За даними ізраїльських фахівців із вогневої підготовки, не більше ніж 25 % поліцейських застосовують отримані під час навчання навички в реальному бою [2].

Зазначене свідчить про високу залежність ефективності вогневої підготовки майбутніх поліцейських від їх психологічних чинників та про те, що умови навчання часто не відповідають реальним умовам бою. Через неможливість створити достатньо повний образ ситуації застосування вогнепальної

зброї на ураження, неспроможність достатньою мірою сприйняти й оцінити об'єктивні умови (швидкість подій, підготовка противника, об'єктивна складність, інформаційна невизначеність, фізіологічні зміни тощо) іноді неможливо взагалі класифікувати ситуацію, наприклад, через нестандартне поведіння злочинця, що змушує поліцейського спиратися тільки на свій суб'єктивний особистісний досвід та інтуїцію.

Одними з найважливіших чинників, які ускладнюють прийняття правильного рішення про застосування вогнепальної зброї, є індивідуальні суб'єктивно-психологічні особливості особистості поліцейського, наприклад психологічні травми, бажання помсти, агресивні нахили тощо, культурологічні заборони, що змушують поліцейського глибоко замислитись над таким запитанням: чи має право працівник поліції стріляти в людину чи, навіть, вбивати її? Це є проблемою у кожному конкретному випадку, адже, перебуваючи на державній службі, поліцейський з дозволу держави приймає рішення застосовувати вогнепальну зброю. Але при цьому останній завжди буде нести ще й духовну відповідальність за вчинене, яка буде наставати навіть тоді, коли застосування зброї є правомірним. Для того щоб поліцейський застосував зброю, йому потрібно зважитися на це, насамперед, психологічно, але не кожен працівник поліції психологічно готовий діяти в ризикованих для життя умовах [3].

Що вже й говорити про важливість психологічної готовності до потенційного застосування вогнепальної зброї на практиці, коли навіть у процесі навчально-тренувальних занять часто доводиться спостерігати, наскільки впевнено курсанти (майбутні поліцейські) поведуться з навчальною зброєю в аудиторії, а на вогневому рубежі – зовсім інша ситуація. Деякі, судорожно стискаючи в руці пістолет, заряджений бойовими патронами, виглядають розгубленими й скованими. Вони відразу забувають не тільки те, чому навчив їх викладач, але й навіть свою домашню адресу й телефон. Це природна реакція людини на дії, пов'язані з незвичними відчуттями, такими, як звук пострілу й віддача зброї. Крім того, стрільба з вогнепальної зброї – далеко не завжди є повсякденним явищем. Постріл асоціюється в курсантів з почуттям страху, тривоги й страху, які часом домінують у роботі центральної нервової системи. Ці почуття загальмовують всю її функціональну діяльність і викликають стан зайвої напруженості психіки й всіх систем організму стрілка [4].

Також варто відзначити, що на поліцейського в ситуації застосування вогнепальної зброї покладено значну відповідальність. Він зобов'язаний не тільки правильно прийняти рішення, а й вирішити подальшу долю людини, навіть якщо вона є злочинцем. У подібній ситуації переплітаються різні форми життя поліцейського. Працівник ризикує взяти на себе вічне відчуття провини за тяжкий гріх та кримінальну відповідальність перед суспільством та законом, або, навпаки, отримати від цього патологічне задоволення і задовольнити приховані патологічні бажання.

Складність дій у цій ситуації розкривається ще і в тому, що у процесі пі-

дготовки практично неможливо змоделювати ситуацію застосування вогнепальної зброї на ураження повним обсягом, з усіма емоційними виявами і переживаннями, що супроводжують не тільки дії з виконання пострілу, а й усю діяльність щодо застосування зброї, разом з її змістом, ставленнями та цінностями. Усе це не надає можливості повною мірою організувати підготовчий процес і процес професійного становлення поліцейського. Якщо розглядати процес підготовки до ситуації застосування зброї з точки зору діяльнісної редукції та системного аналізу, то маємо створити модель, яка відображає не тільки зовнішні умови, а й суб'єктивно-психологічні характеристики ситуації, тому що вони є не тільки частиною подій, а й однією з умов діяльності поліцейського, наповнюють цю діяльність певним особистісним і психологічним змістом.

У процесі вогневої підготовки майбутніх поліцейських, як правило, моделюють тільки її операційні характеристики, тобто виробляють рухові навички безпосереднього виконання пострілу. Такі тактичні характеристики ситуації застосування вогнепальної зброї, як: феномен протистояння злочинцеві в його фізіологічних і психологічних складових, наявність полімотиваційності, багатоваріативність розвитку подій, зміни функціонального стану, що одночасно є наслідком, чинником та основою цілепокладання подальшого розвитку ситуації, екзистенціальна загубленість – не моделюються та не враховуються у процесі традиційної підготовки. Вивчаючи діяльність людини в ситуації ЗВЗУ, стикаємося з необхідністю розуміння дії щодо застосування вогнепальної зброї не як комплексу простих рухових операцій, а як складного психолого-правового утворення, у якому розкривається індивідуальне і надіндивідуальне буття людини, де поліцейський і злочинець є лише матеріалізованим простором, у якому відображається взаємодія індивідуального і соціального, правового і морально-етичного, особистого та професійного [1, с. 161].

Таким чином, можна прийти до висновків, що порівнюючи умови підготовки майбутніх поліцейських до дій в ситуації застосування вогнепальної зброї з реальними умовами практичних занять з вогневої підготовки, можна сказати, що традиційний процес підготовки формує виключно навички застосування вогнепальної зброї, тобто вміння прицілюватися, стріляти, користуватися та поводитися з вогнепальною зброєю. Практично всі чинники застосування вогнепальної зброї на ураження в практичній діяльності поліцейських й умови, які створюються під час навчання, дуже відрізняються між собою.

Якщо ж реально поглянути на цілі та мотиви навчання майбутніх поліцейських, стикаємося з парадоксальним явищем. На жаль, структура навчання організована таким чином, що основним мотивом і метою навчання може стати отримання позитивного оцінювання та ухилення від покарання за негативні результати, а цілі навчання орієнтуються на створення окремих навичок. У результаті цього, сформована рухова навичка набуває змісту, який не відповідає структурі психологічної дії, що забезпечує дії поліцейського в ситуації засто-

сування вогнепальної зброї на ураження. Таким чином, ця навичка не інтегрується в адекватну структуру психологічної діяльності внаслідок невідповідності змісту навички предмета дій у ситуації застосування вогнепальної зброї на ураження. Як наслідок, ця навичка з високою долею ймовірності може залишитися осторонь в реальних умовах застосування вогнепальної зброї.

1. Паламарчук В.В., Арутюнов С.О., Дьоміна М.С. Аналіз психологічної готовності застосування вогнепальної зброї працівниками міліції // Юридична психологія та педагогіка. – 2013. – № 1. – С. 156-165

2. Андросюк В.Г. Юридична психологія / Андросюк В.Г., Кондратьєв Я.Ю., Казміренко Л.І. та ін. – К. : Ін Юре, 2000. – 112 с.

3. Магомед-Эминов М.Ш. Трансформация личности / Магомед-Эминов М.Ш. – М. : Психоаналитическая асоциация, 1998. – 296 с.

4. Лопаєва О.М. Психологічна підготовка курсантів для виконання практичних вправ стрільбі з бойової зброї на заняттях з вогневої підготовки в Академії митної служби України / О.М. Лопаєва // [Електр. ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_NPN_2009/Psihologia/46757.doc.htm.

Денисенко Євгенія Миколаївна
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування ДДУВС

Науковий керівник –
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки **Чуриков Д.С.**

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ: ДОСВІД США

Питання обігу вогнепальної зброї та боєприпасів в Україні було актуальним завжди, але останнім часом, у зв'язку із веденням бойових дій на Сході держави, наслідком чого стало поширення серед населення зброї та вибухових речовин, набуло особливої гостроти. Найбільш розповсюдженим серед явищ суспільно-небезпечного характеру, що загрожують життю та здоров'ю людини і обмежують їх права та інтереси, є правопорушення і злочини, вчинені з використанням вогнепальної зброї. Саме обіг зброї має значний вплив на криміногенну ситуацію у державі, що суттєво виявляється у рівні гарантування безпечного проживання громадян країни. Виникає низка питань, пов'язаних з легалізацією або навпаки, заборонаю вільного обігу вогнепальної зброї серед громадян. Це, у свою чергу, акцентує увагу на адміністративно-правовому регулюванні зазначеного явища. Необхідним етапом поглибленого вивчення зазначеної проблеми є вивчення позитивного досвіду зарубіжних країн шляхом дослідження законодавства, аналізу його окремих положень та порівняння його з вітчизняними нормативно-правовими актами.

Переважає більшість ідей та положень законодавчих актів Української